

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

בע"ה

(שיעור מס' 169)

הרב אמנון בזק (amnonbazak@gmail.com)

המאורע המכונן שבזכותו נכנסו בני הדור השני לארץ (במדבר כ'–כ"א)

1. פירוש שד"ל במדבר פרק כ פסוק א:

משה רבנו חטא חטא אחד, והמפרשים העמיסו עליו שלושה עשר חטאים ויותר, כי כל אחד מהם בדה מלבו עון חדש, כי הנה דון יצחק אברבנאל הביא עשר דעות והוסיף עוד אחת מדעתו... ואולי עוד כמה דעות אחרות נכתבו, ואני לא ידעתי; אשר על כן כל ימי נמנעתי מהעמיק החקירה בדבר הזה, מיראה שמא מתוך חקירותי יצא לי פירוש חדש, ונמצאתי גם אני מוסיף עון חדש על משה רבנו.

2.

התגובה	התלונה
(ד) ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים.. (ו) ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל ערב וידעתם כי ה' הוציא אתכם מארץ מצרים: (ז) ובקר וראיתם את כבוד ה' בשמעו את תלונתיכם על ה' ונחנו מה כי תלוננו תלינו עלינו:	שמות ט"ז: (ב) וילינו וילוננו כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן במדבר: (ג) ויאמרו אלהם בני ישראל מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע כי הוצאתם אתנו אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב:
(ד) ויצעק משה אל ה' לאמר מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלני: (ה) ויאמר ה' אל משה עבר לפני העם וקח אתך מזקני ישראל ומטוך אשר הכית בו את היאר קח בידך והלכת: (ו) הנני עמד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור ויצאו ממנו מים ושתה העם ויעש כן משה לעיני זקני ישראל:	שמות י"ז: (ג) ויצמא שם העם למים וילן העם על משה ויאמר למה זה העליתנו ממצרים להמית אתי ואת בני ואת מקני בצמא:
(ה) ויפל משה ואהרן על פניהם לפני כל קהל עדת בני ישראל:	במדבר י"ד: (ב) וילנו על משה ועל אהרן כל בני ישראל ויאמרו אלהם כל העדה לו מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתנו: (ג) ולמה ה' מביא אתנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז הלוא טוב לנו שוב מצרימה: (ד) ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה:
(ו) ויבא משה ואהרן מפני הקהל אל פתח אהל מועד ויפלו על פניהם וירא כבוד ה' אליהם:	במדבר כ': (ג) וירב העם עם משה ויאמרו לאמר ולו גוענו בגוע אחינו לפני ה': (ד) ולמה הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו: (ה) ולמה העליתנו ממצרים להביא אתנו אל המקום הרע הזה לא מקום זרע ותאנה ונפן ורמון ומים אין לשתות:

ימי עיון בתנ"ך תשע"ט

3.

מקרים קודמים	במדבר כ"א
<p>שמות י"ז: (ח) וַיָּבֹא עִמְלֹק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיָדָם: (ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה שֶׁחָרַח לִנְוֹ אֲנָשִׁים וַיֵּצֵא הַלָּחֶם בְּעִמְלֹק מִחֹר אֲנֹכִי נֹצֵב עַל רֹאשׁ הַגְּבָעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדַי... (יא) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבֵּר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגִבֵּר עִמְלֹק... (יג) וַיַּחֲלֵשׁ יְהוָה אֶת עִמְלֹק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי חֶרֶב:</p>	<p>(א) וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עַרְדַּי יִשָּׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שָׁבִי: (ב) וַיִּזְדַּר יִשְׂרָאֵל נֶדְרָ לֵה' וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תַּתֵּן אֶת הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמְתִּי אֶת עַרְיָהֶם: (ג) וַיִּשְׁמַע ה' בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת הַכְּנַעֲנִי וַיִּחַרֶם אֶתְהֶם וְאֶת עַרְיָהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם חֶרְמָה:</p>
<p>שמות ט"ו: (א) אִזּוֹ יִשְׂרָיִל מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לֵה' וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אֲשִׁירָה לֵה' כִּי גָאָה גָאָה סוֹס וּרְכָבוֹ רָמָה בַּיָּם: (ב) עֲזִי וְזַמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה זֶה אֱלֹהֵי וַאֲנוּהוֹ אֱלֹהֵי אָבִי וְאַרְמְמָנָהוּ: (ג) ה' אִישׁ מִלְחָמָה ה' שְׁמוֹ: (ד) מִרְפַּבֶּת פָּרְעֹה וַחֲלִילוֹ יְרֵה בַיָּם וּמִבַּחַר שְׁלִשְׁוֹ טַבְּעוּ בַיָּם סוּף:</p>	<p>(טז) וּמִשָּׁם בָּאָרְהָ הוּא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר ה' לְמֹשֶׁה אֲסֹף אֶת הָעָם וְאֶתְנַהֵל לָהֶם מַיִם: (יז) אִזּוֹ יִשְׂרָיִל יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלָי בָּאֵר עָנּוּ לֵה': (יח) בָּאֵר חֲפְרוּיָה שְׁרִים כְּרוּיָה נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָק בְּמִשְׁעָנָתָם...</p>
<p>במדבר כ': (יד) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֹּדֶשׁ אֶל מִלְכָּד אָדוֹם... (יז) וַעֲבָרָה נָא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכַרְם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בָּאֵר דֶּרֶךְ הַמִּלְכָּד נִלְכָּד לֹא נִטָּה יָמִין וּשְׂמֹאלוֹ עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבוּלְךָ:</p> <p>(יח) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן בַּחֲרַב אֶצְא לְקִרְאָתְךָ... (כ) וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אָדוֹם לְקִרְאָתוֹ בְּעַם כְּבֹד וּבְיָד חֲזָקָה: (כא) וַיִּמָּאֵן אָדוֹם נָתַן אֶת יִשְׂרָאֵל עֲבַר גְּבוּלוֹ וַיִּט יִשְׂרָאֵל מַעֲלָיו:</p>	<p>(כא) וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל סִיחֹן מִלְכָּד הָאֲמָרִי לֵאמֹר: (כב) אֶעֱבָרָה בְּאַרְצְךָ לֹא נִטָּה בְּשָׂדֶה וּבְכַרְם לֹא נִשְׁתֶּה מִי בָּאֵר בְּדֶרֶךְ הַמִּלְכָּד נִלְכָּד עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבוּלְךָ:</p> <p>(כג) וְלֹא נָתַן סִיחֹן אֶת יִשְׂרָאֵל עֲבַר גְּבוּלוֹ וַיֵּאֲסֹף סִיחֹן אֶת כָּל עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְאָת יִשְׂרָאֵל הַמַּדְבָּרָה וַיָּבֹא יְהִצְהָ וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל:</p> <p>(כד) וַיִּכְהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי חֶרֶב וַיִּירֹשׁ אֶת אֶרְצוֹ מֵאֲרָנֹן עַד יַבֵּק עַד בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עַז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:</p>

4.

שמות	יהושע
<p>(י"ד, טז) וְאֶתְהָ הָרָם אֶת מִטָּה וַיִּטָּה אֶת יְדָד עַל הַיָּם וּבִקְעָהוּ וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיָּבֵשָׁה:</p>	<p>(ג', יג) וְהָיָה כְּנֹחַ כְּפֹת רַגְלֵי הַפְּהָנִים נִשְׂאֵי אֲרוֹן ה' אָדוֹן כָּל הָאָרֶץ בְּמֵי הַיַּרְדֵּן מִי הַיַּרְדֵּן יִכְרַתוֹן הַיָּמִים הַיַּרְדִּים מִלְמַעְלָה וַיַּעֲמְדוּ גַד אֶחָד:</p>
<p>(ח) וַיָּבֹא עִמְלֹק וַיִּלָּחֶם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיָדָם: (ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה שֶׁחָרַח לִנְוֹ אֲנָשִׁים וַיֵּצֵא הַלָּחֶם בְּעִמְלֹק מִחֹר אֲנֹכִי נֹצֵב עַל רֹאשׁ הַגְּבָעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדַי: (י) וַיַּעַשׂ יְהוָה כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה הַלָּחֶם בְּעִמְלֹק וּמִטָּה אֶהְרֹן וַחֲזוֹר עָלָיו רֹאשׁ הַגְּבָעָה: (יא) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבֵּר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגִבֵּר עִמְלֹק: (יב) וַיִּדֵּי מֹשֶׁה כַּבָּדִים וַיִּקְחוּ אָבָן וַיִּשְׂמִימוּ תַחְתֵּיו וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ וַאֲהָרֹן וַחֲזוֹר תָּמְכוּ בְּיָדֵי מִזָּה אֶחָד וּמִזָּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה עַד בָּא הַשָּׁמֶשׁ: (יג) וַיַּחֲלֵשׁ יְהוָה אֶת עִמְלֹק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי חֶרֶב:</p>	<p>(ח', יח) וַיֹּאמֶר ה' אֶל יְהוָה שֶׁחָרַח לִנְוֹ אֲנָשִׁים וַיֵּצֵא הַלָּחֶם בְּעִמְלֹק מִחֹר אֲנֹכִי נֹצֵב עַל רֹאשׁ הַגְּבָעָה וּמִטָּה הָאֱלֹהִים בְּיָדַי: (י) וַיַּעַשׂ יְהוָה כַּאֲשֶׁר אָמַר לוֹ מֹשֶׁה הַלָּחֶם בְּעִמְלֹק וּמִטָּה אֶהְרֹן וַחֲזוֹר עָלָיו רֹאשׁ הַגְּבָעָה: (יא) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגִבֵּר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגִבֵּר עִמְלֹק: (יב) וַיִּדֵּי מֹשֶׁה כַּבָּדִים וַיִּקְחוּ אָבָן וַיִּשְׂמִימוּ תַחְתֵּיו וַיִּשָּׁב עָלֶיהָ וַאֲהָרֹן וַחֲזוֹר תָּמְכוּ בְּיָדֵי מִזָּה אֶחָד וּמִזָּה אֶחָד וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה עַד בָּא הַשָּׁמֶשׁ: (יג) וַיַּחֲלֵשׁ יְהוָה אֶת עִמְלֹק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי חֶרֶב:</p>

